

- Euroopa Liidu toimimise [lepingu artiklis 16](#) (endine Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikkel 286) täpsustatakse, et „Igaühel on õigus oma isikuandmete kaitsele”, ning nõutakse õigusakti koostamist üksikisikute kaitseks seoses isikuandmete töötlemise ja andmete vaba liikumisega. Õigusakti kohaldatakse ELi institutsioonide ja organite suhtes, mis on moodustatud aluslepinguga või selle alusel.
- [Määrus 2018/1725](#), mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, koostati selleks, et järgida aluslepingut ja anda üksikisikutele õiguslikult jõustatavad õigused, täpsustada vastutavate töötajate kohustusi andmete töötlemisel ja luua sõltumatu järelevalveasutus.
- Määruse 2018/1725 eesmärk on kaitsta füüsilisi isikuid isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning seoses isikuandmete vaba liikumisega nende vahel või edastamisega teistele liidus asuvatele vastuvõtjatele. Mõned isikuandmete kaitset ja sellega seotud küsimusi käsitlevad mõisted koos teabega isikuandmete kaitse kohta kontrollikojas on esitatud allpool.

Andmekaitse põhimõtted

Vastutav töötleja on kohustatud täitma vastutuse põhimõtet ja suutma selle täitmist tõendada. Iga isik, kes töötleb isikuandmeid, peaks olema teadlik teatavatest aluspõhimõtetest, mille kohaselt

- töötlemine on seaduslik, õiglane ja andmesubjektile läbipaistev;
- isikuandmeid töödeldakse täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärasel eesmärgidel („eesmärgi piirang”);
- isikuandmed on asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt („võimalikult väheste andmete kogumine”);
- isikuandmed on õiged ja vajaduse korral ajakohastatud („õigsus”);
- isikuandmeid säilitatakse ainult niikaua, kui see on vajalik („säilitamise piirang”);
- isikuandmeid töödeldakse viisil, mis tagab asjakohase turvalisuse („usaldusväarsus ja konfidentsiaalsus”);
- isikuandmeid ei edastata kolmandatele isikutele ilma asjakohaste ettevaatusabinõudeta;
- isikuandmeid töödeldakse vastavalt andmesubjekti õigustele.

Mis on isikuandmed?

- Isikuandmed on igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku („andmesubjekt”) kohta.
- Tuvastatav füüsiline isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada, eelkõige sellise identifitseerimistunnuse põhjal nagu nimi, isikukood, asukohateave, võrguidentifikaator või selle füüsilise isiku ühe või mitme füüsilise, füsioloogilise, geneetilise, vaimse, majandusliku, kultuurilise või sotsiaalse tunnuse põhjal.
- Kui välja arvata mõned erandid (vt määruse 2018/1725 artikkel 10), on keelatud töödelda sellist liiki isikuandmeid, millest ilmneb rassiline või etniline päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused või ametiühingusse kuulumine, geneetilisi andmeid, füüsilise isiku kordumatuks tuvastamiseks kasutatavaid biomeetrilisi andmeid, terviseandmeid või andmeid füüsilise isiku seksuaalelu ja seksuaalse sättumuse kohta.

Vastutav töötleja ja andmesubjekt

Vastutav töötleja on ELi institutsioon või asutus, peadirektoraat, osakond või muu organisatsiooniline üksus, kes määrab üksi või koos teistega kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid.

Kontrollikoja vastutavad töötledajad on liikmed, peasekretär, direktorid ja valdkonnajuhid.

Iga andmetööstustoimingu jaoks tuleb kindlaks määrata vastutav töötleja ja institutsiooni andmekaitseametnikku tuleb sellest eelnevalt teavitada.

Andmesubjekt on isik, kelle isikuandmeid vastutav töötleja kogub, säilitab või töötleb.

Volitatud töötleja

Kui vastutav töötleja ei töötle isikuandmeid ise, teeb seda tema nimel volitatud töötleja. Volitatud töötleja peab esitama piisavad tagatised vajalike tehniliste ja korralduslike turvameetmete kohta ning tagama nende meetmete järgimise. Volitatud töötleja võib olla füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või mõni muu organ, kes tegutseb üksnes vastutava töötleja juhiste alusel. Nii vastutav töötleja kui ka volitatud töötleja on kohustatud täitma isikuandmete töötlemist käsitlevat lepingut või õigusakti.

Kontaktisik (vastutava töötleva abi)

Kontaktisiku (vastutava töötleva abi) nimetab vastutav töötleva ja ta tegutseb viimase juhiste kohaselt. Tema ülesanne on valmistada ette teated, mille vastutav töötleva saadab andmekaitseametnikule (pärast kinnitamist), ja vajaduse korral andmekaitseametnikuga koostööd teha.

Andmekaitseametnik

- Igal institutsioonil on üks või mitu andmekaitseametnikku, kes tagavad sõltumatult, et institutsioonis kohaldatakse isikuandmete kaitse põhimõtteid. Iga andmekaitseametnik peab registrit kõigi isikuandmete töötlemise toimingute kohta enda institutsioonis. Samuti annab ta nõu ja soovitusi õiguste ja kohustuste kohta. Ta teavitab Euroopa Andmekaitseinspektori, kui isikuandmete töötlemisega kaasneb risk (vt allpool), ning vastab Euroopa Andmekaitseinspektori päringutele. Andmekaitseametnik võib küsimusi ja vahejuhtumeid uurida nii taotluse alusel kui omal algatusel.
- Alates 2010. aasta juunist on Euroopa Kontrollikoja andmekaitseametnik Johan Van Damme, keda abistab Dominique Savonitto.

Mis on teavitus („töötlemistoimingu registreerimine“) ja kes selle eest vastutab?

- Teavitamine on eelteade, millega vastutav töötleva teavitab andmekaitseametnikku isikuandmete mis tahes (käsitsi või elektroonilise) töötlemise toimingust. See on nõutav üksnes juhul, kui töödeldakse isikuandmeid.

Mis on andmekaitseametniku register?

- Register on andmebaas, mis sisaldab kõiki teavitusi, mis vastutavad töötlevad isikuandmete töötlemise kohta andmekaitseametnikule on saatnud. Määruse 2018/1725 artiklis 31 on sätestatud, et andmekaitseametnik peab töötlemistoimingu registrit ja et register on avalikult kättesaadav.

Mis on andmete kogum?

- Määrust 2018/1725 kohaldatakse kõigi isikuandmete töötlemise suhtes, mis kuuluvad andmete kogumisse või mis kavatakse andmete kogumisse kanda. Andmete kogum on isikuandmete struktureeritud kogum, millele on juurdepääs vastavalt konkreetsetele kriteeriumidele, olenemata sellest, kas need on tsentraliseeritud, detsentraliseeritud või funktsionaalsetel või geograafilistel alustel hajutatud.
- Kogumi asukoht ei ole oluline. See võib asuda kontrollikojas, aga ka muul institutsioonilisel, riiklikul, piirkondlikul, kohalikul või isegi erasektori tasandil (auditeeritud ettevõtte).

Mis on isikuandmete töötlemine?

Isikuandmete töötlemine on isikuandmetega tehtav automatiseeritud või automatiseerimata toiming või toimingute kogum, näiteks kogumine, dokumenteerimine, korrastamine, säilitamine, lugemine, kasutamine, edastamise teel avalikustamine, kustutamine, hävitamine jne.

Mis on isikuandmete seaduslik töötlemine?

- Määruse artiklis 5 on sätestatud, et isikuandmete töötlemine peab toimuma kas vajalikkuse või nõusoleku alusel. Isikuandmeid võib töödelda üksnes juhul, kui
 - a) isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks ELi õigusaktide alusel või ELi avaliku võimu teostamiseks;
 - b) isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleva õiguslikult siduva kohustuse täitmiseks;
 - c) isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks või lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele;
 - d) andmesubjekt on andnud selleks ühemõttelise nõusoleku (see tähendab vabatahtlikku, konkreetset ja teadlikku tahteavaldust, millega andmesubjekt nõustub tema kohta käivate isikuandmete töötlemisega);
 - e) isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti eluliste huvide kaitsmiseks.
- Vastutav töötleva tagab, et isikuandmeid töödeldakse õiguspäraselt ja õiglaselt.

Ulatus

- Kui mõni kontrollikoja talitus töötleb (käsitsi või elektrooniliselt koostatud) andmete kogumis sisalduvaid isikuandmeid, olenemata sellest, kus kogum asub, millist liiki isikuandmeid see sisaldab ja millisel eesmärgil töötlemine aset leiab, käsitatakse seda isikuandmete töötlemisena määruse 2018/1725 tähenduses. Määrust 2018/1725 kohaldatakse ka juhul, kui mõni kontrollikoja talitus töötleb isikuandmeid, mis kavatsetakse andmete kogumisse kanda.
- Andmekaitseametnikku tuleb sellisest töötlemisest teavitada, kasutades kontrollikojas rakendatavat teavitussüsteemi (töötlemistoimingute register).

Andmesubjekti teavitamine enne isikuandmete kogumist (määruse nr 2018/1725 artikkel 15) ja andmesubjekti õigused seoses isikuandmete töötlemisega (määruse 2018/1725 artiklid 17–24).

- Vastutav töötleja peab esitama andmesubjektile töödeldavate andmete kohta järgmise teabe:
 - vastutava töötleja nimi ja kontaktandmed;
 - andmekaitseametniku kontaktandmed;
 - isikuandmete töötlemise eesmärk ja õiguslik alus;
 - asjakohasel juhul teave isikuandmete vastuvõtjate või vastuvõtjate kategooriate kohta;
 - asjakohasel juhul teave selle kohta, et vastutav töötleja kavatseb edastada isikuandmed kolmandas riigis asuvale vastuvõtjale või rahvusvahelisele organisatsioonile, ning teave kaitse piisavust käsitleva komisjoni otsuse olemasolu või puudumise kohta või artiklis 48 osutatud edastamise korral viide asjakohastele või sobivatele kaitsemeetmetele ja nende koopia saamise viisile või kohale, kus need on tehtud kättesaadavaks;
 - isikuandmete säilitamise ajavahemik või, kui see ei ole võimalik, sellise ajavahemiku määramise kriteeriumid;
 - õigus isikuandmetele juurde pääseda ning taotleda juhul, kui isikuandmed on ebaõiged või mittetäielikud, nende põhjendamatu viivitusega parandamist;
 - õigus taotleda teatud tingimustel isikuandmete kustutamist või nende töötlemise piiramist;
 - asjakohasel juhul teave õiguse kohta esitada konkreetsest olukorrast lähtudes vastuväide isikuandmete töötlemise suhtes, ja teave isikuandmete ülekandmise õiguse kohta;
 - õigus nõusolek igal ajal tagasi võtta (kui töötlemine põhineb nõusolekul);
 - õigus mitte lasta teha enda suhtes otsust, mis põhineb üksnes automatiseeritud töötlusel, sealhulgas profiilanalüüsil, mis toob kaasa andmesubjekti puudutavaid õiguslikke tagajärgi või avaldab talle märkimisväärset mõju;
 - õigus esitada kaebus Euroopa Andmekaitseinspektorile;
 - teave selle kohta, kas isikuandmete esitamine on õigusaktist või lepingust tulenev kohustus või lepingu sõlmimiseks vajalik nõue, samuti selle kohta, kas andmesubjekt on kohustatud kõnealuseid isikuandmeid esitama, ning selliste andmete esitamata jätmise võimalike tagajärgede kohta;
 - juhul, kui vastutav töötleja kavatseb isikuandmeid edasi töödelda muul eesmärgil kui see, milleks isikuandmeid koguti, teave kõnealuse muu eesmärgi kohta ja muu asjakohane teave (säilitamise periood, õigused jne);
 - õigus taotleda, et võimaluse korral teavitataks isikuandmete muudatustest teisi isikuid, kellele andmed on avaldatud.

Taotlustele tuleb vastata põhjendamatu viivitusega, hiljemalt ühe kuu jooksul alates taotluse kättesaamisest. Vajaduse korral võib seda ajavahemikku kahe kuu võrra pikendada.

Euroopa Andmekaitseinspektor

- [Euroopa Andmekaitseinspektor](#) on sõltumatu järelevalveasutus, mis on loodud kooskõlas määrusega 2018/1725. Euroopa Andmekaitseinspektor vastutab selle eest, et ELi institutsioonid ja organid tagaksid isikuandmete töötlemisel füüsiliste isikute põhiõigused ja -vabadused, eelkõige nende õiguse eraelu puutumatusele. Samuti vastutab ta ELi institutsioonide ja organite ning andmesubjektide nõustamise eest kõigis isikuandmete töötlemisega seotud küsimustes.
- Vastutavad töötlejad peavad Euroopa Andmekaitseinspektoriga koostööd tegema, eelkõige võimaldades teabele juurdepääsu.